

як на місцях серед співробітників правоохоронних органів так і вище де підкупають посадових осіб різних рангів. Викорінення організованої злочинності має відбуватись на ряду із корупційними злочинцями.

Отже, виходячи з викладеного можливо визначити, що організована злочинність являє собою згуртування кримінального середовища в масштабі певного регіону, окремої галузі господарства або в деяких сферах управління шляхом утворення стійких, згуртованих, ієрархічно побудованих злочинних угруповань, зорієнтованих на тривалу спільну злочинну діяльність з метою здобування постійних значних доходів. Детермінантами організованої злочинності виступають наступні фактори, а саме соціально-економічні, політичні, правові, моральні та загально-суспільні. Водночас досліджуючи проблематику детермінації організованої злочинності серед причин та умов виявлено корупційні факти, які породжують, а інколи надають розвитку даному виду злочинності. Актуальна проблема детермінації організованої злочинності в контексті кримінологічної доктрини являє собою підґрунтя для подальших наукових досліджень результати яких будуть втілені в практичну діяльність з метою усунення негативних явищ.

Список використаних джерел:

1. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Х.: Право, 2009. – 288 с.
2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 № 2341-ІІ // Верховна Рада України. - Режим доступу: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>].
3. Робак В. А. Детермінанти організованої злочинності: на прикладі Автономної Республіки Крим / В. А. Робак // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. - Серія: Юридичні науки. - 2010. Т. 23 (62). № 1. 2010. - С. 322-327.

Чаплинський Костянтин Олександрович

завідувач кафедри криміналістики та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКРИТТЯ ЛІДЕРІВ КРИМІНАЛЬНИХ УГРУПОВАНЬ

Під час військової агресії з боку росії дедалі збільшується кількість бойових дій, особливо у Східних регіонах нашої держави. Проте, Збройні Сили України продовжують дедалі деокуповувати захоплені росією території та здійснювати у цих регіонах стабілізаційні заходи. За цих умов керівництво держави прикладає не аби яких зусиль щодо пришвидшення вступу України до

Європейського співтовариства та інтегрування до НАТО. Внаслідок цього виникає необхідність продовження раніше започаткованих реформ соціально-економічної й політичної основ суспільства враховуючи умови сьогодення. Особливе місце у цій діяльності приділяється протидії корупції та організованій злочинності.

Організована злочинність в Україні дедалі продовжує набувати міжнародного характеру. Лідери кримінальних угруповань намагаються активніше долати кордони, утворюючи при цьому аналоги транснаціональних компаній, які займаються злочинним бізнесом. Концентрація значних матеріальних цінностей в руках лідерів злочинних угруповань обумовлює зростаючий інтерес до їх безпосередньої участі у політичних процесах держави. Лідери ОЗУ вживають заходів щодо максимального представництва в органах законодавчої влади, органах влади й управління, новостворених правоохоронних органах. Окрім того, здійснюються безпрецедентні заходи щодо становлення на грошове утримання керівників органів прокуратури, підрозділів Національної поліції, представників органів влади та управління, особливо антикорупційних та судових органів.

Внаслідок цього, дедалі спостерігається посилення протидії як на стадії досудового розслідування, так і судового розгляду кримінальних проваджень.

Дедалі збільшується тиск на працівників правоохоронних органів з боку кримінальних угруповань з метою затягування досудового розслідування або закриття кримінальних проваджень. Останнім часом це спостерігається у низці резонансних справ.

На сьогодні правоохоронці стикаються зі значними складнощами з виявлення лідерів кримінальних угруповань та документування їхньої злочинної діяльності, оскільки більшість з них є глибоко законспірованими.

Таким угрупованням притаманна висока ступінь зорганізованості, чітка функціональна диференціація структури переважно ієрархічного типу, розподіл ролей з чітко вираженою роллю лідера. Діяльність більшості злочинних груп зорієнтоване на учинення різноманітних кримінальних правопорушень з метою отримання максимальних злочинних прибутків. Протягом тривалого функціонування кримінальних угруповань кількість учинених протиправних дій суттєво збільшується.

Під час розробки або викриття кримінальних угруповань (їхніх лідерів) нерідко виникають помилки щодо визначення основних ознак організованості тієї чи іншої злочинної групи. Так, мають місце факти, коли у кримінальних провадженнях організовані злочинні групи відносяться до груп осіб, які вчинили протиправні діяння за попередньою змовою або навпаки. Зважаючи на це, для визнання кримінального правопорушення таким, що вчинене організованою групою, у кожному конкретному випадку необхідно зазначати, за якими ознаками злочинна група є організованою.

Для кримінальних угруповань є характерним наявність корумпованих зв'язків на високих рівнях органах влади й управління, що досить складно встановлювати на початковому етапі досудового розслідування. В цілому

корупцію не можна вважати відмінною ознакою організованої групи, оскільки і в групі осіб, що вчиняють злочини за попередньою змовою, можуть бути такі зв'язки. У той же час корумповані зв'язки – характерна ознака злочинного об'єднання. Чим організованіше злочинне угруповання, тим вищий рівень його корумпованих зв'язків, що необхідно враховувати під час розслідування.

Лідер є центральною фігурою в кримінальному угрупованні. Лідер створює і організовує злочинне угруповання, згуртовує його в психологічному розумінні, надає злочинній діяльності єдиний та цілеспрямований характер. Усе це безумовно забезпечує приховане та тривале функціонування групи.

Роль лідера угруповання також полягає і в консолідації усіх наявних сил і здійсненні єдиного керівництва, причому рядові члени груп, як правило, не знають свого лідера. Саме в цьому і полягає висока ступінь відновлення та тривалого існування кримінальних угруповань. Чим більші організаторські функції лідера, тим вищий рівень організованості й згуртованості злочинного об'єднання; функціонування групи є тривалішим, злочинна діяльність більш різноманітна та прибуткова, направлена на різні сфери суспільного життя.

На сьогодні серед лідерів кримінальних угруповань простежується прагнення до переходу на інший рівень діяльності, до легалізації злочинних прибутків, бажання отримати владу й офіційне визнання. Злочинний капітал легалізується лідерами угруповань через створені ними приватні підприємства, корпорації, концерни, страхові компанії та комерційні банки. У свою чергу, легалізація злочинного капіталу надала лідерам злочинних угруповань можливість відкрито брати участь у громадському житті, діяльності державних підприємств, установ та організацій, фінансуванні низки соціальних програм, у тому числі виборів до органів державної влади.

Зважаючи на це, вчасне та правильне визначення виду злочинного угруповання має суттєве криміналістичне значення і повинне враховуватися працівниками слідчих підрозділів під час досудового розслідування злочинів цієї категорії. Слідчим та працівникам оперативних підрозділів Національної поліції необхідно розуміти ступінь психологічної єдності і взаємної підтримки членів злочинних угруповань, їхню організованість та згуртованість, що допоможе кваліфікувати злочинну групу саме як організовану та визначити низку оперативно-розшукових заходів, обрати правильну тактику першочергових слідчих (розшукових) дій, НСРД та напрямки подальшого досудового розслідування.

Чаплинська Юлія Анатоліївна

прокурор Лівобережної окружної прокуратури м. Дніпра
Дніпропетровської області, доктор юридичних наук, професор

ОРГАНІЗАТОР КРИМІНАЛЬНОГО УГРУПОВАННЯ: КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

В умовах військової агресії з боку росії організована злочинність на